

Začti se!

Jak založit vlastní čtenářský klub a úspěšně jej rozvíjet?

(překlad vybraných pasáží z publikace

„Book-it! How to set up your own reading club and keep it going“, ContinYou, 2007)

Co je čtenářský klub

„Mohu-li si jako spisovatel připsat nějaké zásluby, pak za to, že umím vyprávět příběh prostě a ponechat na čtenáři, dítěti nebo dospělém, to vzrušení interpretovat si slova sami.“

Michael Morpurgo, Laureát dětské ceny za literaturu 2003-05

Mladí lidé musí umět číst, aby se mohli učit. Čtení nespočívá jen v dešifrování slov, je to naše schopnost tato slova interpretovat, která nám umožňuje pochopit svět kolem nás. Založením klubu Book-it!¹ a podporováním mladých lidí v četbě pro radost a sdílení této zkušenosti, jim pomůžete získat dovednosti, které potřebují pro studium a rovněž jim umožníte stát se aktivními a informovanými občany.

Důraz kladený na čtenářskou gramotnost na prvním i druhém stupni škol zvýšila požadavky kladené na žáky po celé Velké Británii. Existuje však obava, že cíle čtenářské gramotnosti a ostatní programy mohou mít na studenty omezený vliv, pokud studenti sami nejsou přesvědčeni, že záleží také na schopnosti číst. Pravděpodobně nestačí říci třináctiletému, že pokud bude číst a psát rychle a na úrovni, pomůže mu to získat práci. Stačí však přivést takového studenta k zajímavé knize, časopisu, který se zaměřuje na oblast, pro kterou je nadšen nebo k úžasné obrázkové knize a význam schopnosti číst, a to dobře číst, je náhle zjevný.

„Toble je první knížka, kterou jsem v posledních dvou letech přečetl.“

Chlapec, 6. třída

Více informací naleznete na: www.readingclub.org.uk, www.continyou.org.uk

¹ Souhrnný název čtenářských klubů ve Velké Británii. Pro lepší porozumění jej v překladu publikace nahrazujeme výrazem „čtenářský klub“.

Pro koho je čtenářský klub určen?

ContinYou se zaměřuje na čtenářské kroužky pro žáky prvního ročníku druhého stupně základních škol. Tento záměr funguje velice dobře, protože děti ještě nezískaly negativní postoj ke čtení, který se někdy v pozdějším věku projevuje. Výzkum, a také vlastní pozorování učitelů, prokázal, že mezi 11 a 14 rokem věku může úroveň čtenářské dovednosti upadat, protože studenti čtou méně a jejich četba se nesleduje v takové míře, jako na prvním stupni. Náš výzkum jasně prokázal, že členství v populárním a dobře organizovaném čtenářském klubu může tento trend zvrátit.

Ačkoliv se vše v této příručce vztahuje ke klubům posledního ročníku prvního stupně a prvních dvou ročníků stupně druhého, valná část těchto materiálů může být použita pro jakoukoliv věkovou skupinu.

Musíte se rozhodnout, na jaké žáky se chcete ve svém kroužku zaměřit. Můžete si vybrat schopnější čtenáře nebo čtenáře méně sebejisté, můžete se soustředit na chlapce nebo na kombinaci starších a mladších žáků, tak abyste mohli vytvořit systém čtení ve dvojicích.

Je prokázáno, že zúčastňování se mimoškolních aktivit podporujících studium poskytuje žákům neuspokojeným běžnou výukou a žákům, u kterých hrozí vyloučení ze vzdělávacího procesu, příležitost znovu se zapojit do vzdělávání a vydat se na cestu k úspěchu ve škole.

At' už se rozhodnete zaujmout jakékoliv potenciální členy, můžete je povzbudit vytvořením osobních pozvánek. Vůbec nevádí, pokud se budou chtít přidat i další žáci. Prospěšné to může být pro všechny.

Čeho může čtenářský klub dosáhnout?

Školy, na kterých působí úspěšné čtenářské kroužky, zjistily, že skrze ně lze obsáhnout řadu širších cílů, jako jsou například:

- rozšíření okruhu četby u zúčastněných žáků
- vylepšení jejich čtenářských dovedností
- vnímání sebe sama jako čtenáře
- rozšíření množství knih ve škole a mezi členy
- řada členů se stane nadšenými a oddanými čtenáři na celý život
- získání větší sebejistoty v četbě u všech členů, členové jsou ochotnější hovořit o svých myšlenkách a je pravděpodobnější, že doma mají stále rozečtenou nějakou knihu
- vytváření nebo posilování kultury čtení v rámci školy

Čtenářský klub také může škole pomoci rozšířit nabídku kroužků a může přispět k dosažení kýžených cílů stanovených v Every Child Matters².

„Nemůžeme slíbit, že čtení knih vždy zabere. Ne každé dítě k tomu má přirozené sklony a nebo vůli číst. Můžeme ale slíbit, že to většinou zabere a přinese nám to pocit jistoty, že každé dítě, které číst chce, tuto šanci dostane.“

Nick Tucker, Stručný průvodce knihami pro děti

² Britská obdoba Rámcového vzdělávacího programu.

Co se děje ve čtenářském kroužku?

Čtení je obvykle vnímáno jako individuální aktivita. To je současně jeho výhoda i nevýhoda. Čtenářské kluby činí čtení společenskou záležitostí. Podporují čtenáře, aby mluvili o knihách, které zbožňují i nesnáší, stávají se literárním tržištěm. Rozvíjí knižní kulturu, v rámci které se četba knih stává každodenností, spíše než jen ojedinělou samotářskou činností. Pro žáky, u kterých přechod na druhý stupeň vzbuzuje obavy, čtenářské kroužky mohou také poskytnout místo duševního a fyzického klidu a bezpečí.

Existuje celá řada činností, které můžete realizovat ve svém čtenářském kroužku. Některé se osvědčí lépe nebo budou oblíbenější než jiné, takže buďte připraveni vyzkoušet nové přístupy, abyste docílili různorodosti a udrželi si zájem členů. Následující nápady se osvědčily v různých klubech:

- četba divadelních her – vícečetné kopie her jsou oblíbené a zaměstnají čtyři až šest čtenářů
- osmisměrky a hry se slovy (např. Scrabble)
- čtení ve dvojici, starší pomáhají mladším
- audionahrávky příběhů
- hosté – členové pedagogického sboru nebo mimoškolní návštěvníci mluví o svých oblíbených knížkách
- počítačový koutek – vyhledávání webových stránek o spisovatelích, zvláštních zájmech a koníčcích
- knižní tombola – prodávejte lístek za 10 nebo 20 korun a vylosujte pokaždé jednoho výherce knihy – toto je úžasně populární

Užitečné nápady!

Propagujte svůj klub u potenciálních členů:

- ❖ zasíláním tištěných pozvánek cílové skupině
- ❖ navštivte první stupeň škol, které mají navazující druhý stupeň, v průběhu druhého pololetí a promluvte si s budoucími členy
- ❖ požádejte loňské členy, ať o klubu šíří informace.

Jak na to

Klub Read All About It při Sheffield Sports and Community College ve Walsallu funguje tak úžasně, že se studenti šestých a sedmých tříd přidávají k těm z pátých tříd, pro které byl klub původně určen. Každý týden se členové zúčastňují různých aktivit, včetně psaní recenzí, vyplňování kvízů, luštění křížovek, pořádání soutěží a vyrábění záložek pro charitu. Propojení činnosti kroužku s gramotnostní umožnilo škole využít svůj rozpočet k podpoře financování

z fondu New Opportunities, například k placení návštěv autorů. Škola také využila fond Key Stage 3 Intervention pro podporu kroužku. Kroužek vede školní knihovník za pomoci učitele dobrovolníka. Společně v kroužku udržují svěžího ducha tak, že doplňují a obměňují aktivity a podporují studenty ve zpětné reakci. Pro ně je hlavním přínosem klubu fakt, že žáci zjistili, že knihovna může být skvělé místo a nemusí být považováni za podivíny, pokud se tam vydají a také skutečnost, že studenti teď mnohem více čtou.

Jak dál

Pokud se program omrzí, klesá účast. Když máte pocit, že klub nedosahuje svého potenciálu, proveďte změnu! Nebojte se vše znovu promyslet a najít jiný recept.

Otevíráme dveře

Jestliže se rozhodnete založit čtenářský kroužek, jak přilákáte členy a docílíte, aby se chtěli vracet? Jak zajistíte, aby byl kroužek skutečně přístupný každému, aby neexistovalo nic, co by mohlo kohokoliv odradit?

Soustavné čtení u dětí a mladých lidí je velmi křehký návyk. Jedním z nejlepších způsobů jak jej podpořit, je zapojení členů kroužku do jeho organizace. Zpráva the Chartered Institute of Library and Information Professionals (CILIP) týkající se čtenářských návyků u dětí (Start with the child – Začněte u dítěte) zjistila, že:

- děti chtějí, aby jim bylo nasloucháno a chtějí mít možnost volby
- chtějí prostor, který patří jim a jejich přátelům
- musí mít přístup k široké škále knih, musí se jim číst, a musí se jim dostat pomoci a rady při výběru knih
- děti musí mít možnost bavit se o knížkách s jinými dětmi
- u dítěte, kterému se dostane podpory od dospělého, u kterého vidí, že má o čtení zájem a baví jej, je pravděpodobnější, že se pro čtení více nadchne.

Užitečné nápady!

Nechte členy klubu vybírat knihy. Požádejte každého člena, ať vybere jednu knihu. Nechte je probrat výběr knih, prodiskutovat vyváženost výběru, dojít k tomu, proč je důležité mít různorodé knihy, které budou vyhovovat různým lidem.

Existují všemožné důvody, pro které ti, které byste v kroužku měli nejraději, do něj nebudou moci chodit. Zohledníte-li tyto méně zjevné faktory již ve fázi plánování, váš klub bude co přístupnější a také to může znamenat rozdíl mezi úspěchem a prohrou. Zde jsou body, které byste měli zvážit:

Zainteresujte žáky – pomozte jim získat pocit, že klub patří jim, zeptejte se jich, co od klubu chtějí (viz část Poptejte se).

Zaměřte se na konkrétní žáky – připravte svoje aktivity za vědomí potřeb a zájmů konkrétních žáků, věnujte zvláštní podporu těm, od kterých byste nečekali, že přijdou, přizpůsobte klub rodinným poměrům potenciálních členů.

Nabídněte seznam aktivit – snažte se nabídnout pestrou směs činností tak, aby si mezi nimi každý něco našel. Čtení a knihy zahrnují všemožné aktivity – čtení nahlas, poslech nahrávek, kreslení přebalu a sledování filmů natočených podle knižní předlohy.

Správné načasování – tohle je rozhodující faktor. Musíte si promyslet, kolik času potřebujete, aby vaše aktivity mohly být na vysoké úrovni a jaké je jejich nejlepší načasování. Například před

vyučováním, jako snídaňový klub, během polední přestávky, po vyučování nebo o sobotách. Následují drobná vodítka pro faktory, které budete muset vzít v úvahu:

- Před vyučováním je čas velmi omezen. Pokud jste příliš ambiciózní, může se stát, že nestihnete dokončit naplánované aktivity a uklidit před začátkem vyučování.
- Polední přestávky fungují dobře, pokud ovšem nejsou příliš krátké. Někdy školy nabízí členům možnost dostat oběd jako první, aby mohli jít na kroužek.
- Mimoškolní aktivity se obvykle konají po hlavním vyučování.

Myslete na dopravu – tady může nastat velký problém, zejména ve venkovských oblastech. Musíte zvážit, jak naplánovat termín tak, aby se všichni měli šanci zúčastnit. Některé školy zvolily termín takový, který byl v souladu s jízdním řádem, jiné se s obcemi dohodly na zajištění dopravy.

Vyberte správné místo – místo konání, které si vyberete, může ovlivnit počet zúčastněných členů. Prostor konání kroužku by měl být takový, aby se jasně odlišoval od činností ve škole.

- Snažte se nevybírat místo konání ve třídě. Knihovna je nasnadě, ale přesvědčte se, zda je možné ji uzavřít pro ostatní po dobu konání kroužku, aby se zachovala klidná atmosféra a vytvořil se pocit výjimečnosti klubu.
- Pokud je nutné, aby se kroužek scházel ve třídě, zjistěte si, zda je možné přesunout nábytek, aby se dala vytvořit klubová atmosféra.
- Jestliže se váš malý kroužek koná ve velké místnosti, ohraničte klubový prostor plakáty.
- Snažte se pro kroužek najít místo, kde můžete prezentovat jeho práci nebo fotografie jeho činnosti. Přináší to pocit hrdosti, sounáležitosti a také se jedná o skvělý způsob, jak přilákat nové členy.

Poslouchejte, co žáci říkají – poskytněte členům neustálou příležitost komentovat to, co se jim líbí nebo nelíbí na daných aktivitách. Nezapomeňte jim říct, co s těmito informacemi budete dělat, jinak se už příště nebudou obtěžovat.

Oceňte úspěchy dětí – existuje spousta způsobů, jak to udělat, záleží na tom, zda máte k dispozici nějaké peníze. Diplom, dopis rodičům nebo učiteli, ve kterém oceníte co dítě dokázalo nebo pochválíte jeho chování, může mít stejný efekt jako večírek na konci školního roku, CD, kniha nebo jiný dárek. Můžete také požádat členy, aby hlasovali o tom, kdo má získat cenu.

Povzbuzujte rodiče/pečovatele, aby podporovali kroužek – ujistěte se, že jsou rodiče dobře informováni o činnosti kroužku. Dejte jim vědět, kdo kroužek vede, proč se co děje, jaké aktivity bude možné využít a co se stane v případě, že se kroužek nebude konat. Získání rodičů na svou stranu může mít velký vliv na to, kdo se do kroužku přihlásí.

Užitečné nápady!

Pokud se váš kroužek koná v době polední přestávky, využijte čas co nejlépe tak, že členům umožníte obědovat během setkání. Můžete naplánovat aktivity, při kterých se dá jíst³, například poslech audioknihy.

Dejte členům klubu pocit výjimečnosti tím, že jim svěříte zvláštní povinnosti, například pomoc při výběru nových knih.

Jak na to

Klíčem k úspěchu čtenářského kroužku v Cleeve Park School v Kentu byla široká nabídka činností a materiálu ke čtení pro všechny úrovně schopností. Žáci šestých a sedmých tříd, kteří neradi tráví čas o přestávkách na hřišti, byli zvláště podporováni, aby se přidali ke čtenářskému kroužku, kde si mohou najít nové přátele a také si přečíst nové knihy. Jedna žačka se obávala, že jí dyslexie znemožní zúčastnit se aktivit. Jakmile se dozvěděla, že kroužek používá různé materiály, včetně komiksů, obrázkových knížek a audioknih, rozhodla se, že to zkusí. Nyní je plnohodnotným členem. Pouští se do četby nových knih, má spoustu nových přátel. Stala se žákovskou knihovnicí a celkově je mnohem sebevědomější.

Jak dál

Po nějaké době si promluvte s dětmi, které do kroužku nechodí nebo z něj odešly. Zjistěte, co jim zabránilo účastnit se – zda se jednalo o důvody praktické, emoční, finanční nebo jiné. Budete možná překvapeni, co ovlivňuje účast v kroužku.

³ V britských školách je běžné, že si děti do školy nosí vlastní studený oběd, nenavštěvují školní jídelnu.

Poptejte se

Máte-li v úmyslu založit čtenářský kroužek, stojí za to položit sobě a druhým následující otázky:

- Co bude členy bavit?
- Kdy je nejlepší termín konání?
- Kdo by ho měl vést?
- Čeho se snažíme dosáhnout?
- Kdo další by mohl mít zájem nebo by se mohl chtít připojit?
- Co dalšího můžeme nabídnout?

Je celá řada věcí, které budete muset rozhodnout. Abyste však utvořili program, který se bude líbit potencionálním členům a dokázali dosáhnout svého cíle, měli byste si nejen klást tyto otázky, ale také debatovat se svými žáky a partnery.

Program založený na informacích získaných z těchto širších skupin má mnohem větší šance na přežití než takový, který je založený na dohadách, protože:

- jestliže zapojíte žáky do plánování aktivit, dáte jim silnější pocit sounáležitosti
- získáte přehled o jejich zájmech, perspektivách a očekáváních
- pomůže vám to pomoci určit vhodnou cílovou skupinu
- pomůže vám to určit, jaký druh podpory budou členové potřebovat a stanovit učební cíle programu
- může vám to poskytnout základní informace o tom, co se kolem děje a jak budou vaše nápady fungovat za daných okolností
- pomůže vám to určit zájmy a dovednosti, které můžete využít ve vašem kroužku.

Koho byste se měli zeptat?

Bude zapotřebí zeptat se svých žáků, kolegů a dalších skupin z vnějšího okolí – nezapomeňte na místní knihovnu, školní knihovnu a místní knihkupectví. Můžete se také zeptat na názor lidí nebo organizací spojených s různými činnostmi, které chcete provozovat ve vašem kroužku, například sportovních referentů, umělců, učitelů přírodních věd (sci-fi) a místních úřadů na ochranu přírody a veterinárních organizací (příběhy o zvířatech).

Jak byste se měli ptát?

Záleží na tom, koho se ptáte. Konzultace není založená jen na dotaznících a průzkumech. Nejlepší způsob, jak zjistit, co si rodiče myslí, je zorganizovat informační schůzku. Pokud však chcete probrat plány se svými potencionálními partnery, pak je nejlepší oslovit je individuálně telefonicky a nebo je navštívit. Pro získání názoru žáků na čtenářský kroužek požádejte několik z

nich, aby vytvořili jednoduchou sadu otázek, kterou použijí ve svém ročníku a zjistí, co si žáci o čtenářském kroužku myslí.

Zjednodušte to

At' už zvolíte jakýkoliv způsob konzultace, snažte se o co nejjednodušší přístup pro všechny zúčastněné. Zdráhající se čtenáři mohou být těmi, které chcete pro svůj čtenářský kroužek získat především. Přesvědčte se, že načasování, formát, délka a jazyk konzultace nikoho neodradí od účasti.

Užitečné nápady!

- Zeptejte se žáků na jejich názor ohledně časového rozvržení, formátu a personálního obsazení kroužku. Zjistěte si jejich zájmy a jakých dalších aktivit se zúčastňují a proč.
- Poradte se s místní knihovnou o tom, jakou pomoc a rady vám mohou poskytnout. Mohou vám zapůjčit knihy? Mohou vám nabídnout vypravěče nebo hry?
- Zeptejte se rodičů a rodin, zda mají nějaké zájmy, koníčky nebo schopnosti, kterými mohou kroužku prospět.
- Je užitečné vycházet z přehledu již existujících opatření, která se v nedávné době uplatnila ve vašem okolí jako součást rozvoje rozšířených služeb v oblasti školství. Zjistěte, kdo tento přehled vyhotovil a pokuste se získat kopii výsledků. Vaše vedení by vám mělo pomoci zjistit více.

Na co byste se měli ptát?

Opět záleží na tom, koho se ptáte. Nejdůležitější je přemýšlet v co nejširším kontextu a využít příležitosti zjistit názory ostatních, aniž byste je přetěžovali. Cílem konzultace je získat praktickou pomoc a podporu pro kroužek, propagovat čtení jako populární a společenskou aktivitu v rámci celé školy a ustanovit myšlenku kroužku jako ústředního mimoškolního centra vaší školy. Podívejte se na část „Otevíráme dveře“ pro inspiraci v oblastech, které by vás mohly zajímat.

Užitečné nápady!

Je mnoho způsobů jak zábavnou formou získat od mladých lidí a ostatních jejich názory na založení čtenářského kroužku. Můžete využít:

- skupiny respondentů
- schránky na připomínky umístěné na veřejných místech
- on-line ankety
- osobní schůzky
- dotazníky na hřišti
- dotazníky u vchodu do školy

Kdy se máte lidí ptát?

Konzultace by měla být neustálým dvoustranným procesem, který by měl začít již v období plánování vašeho kroužku. Nedělejte si starosti, že se vám nepodaří zohlednit všechny nápady. Můžete použít některé a jiné přizpůsobit. Mohou také stimulovat vaše vlastní nápady. Za předpokladu, že svým partnerům poskytnete zpětnou vazbu o tom, jak využijete jejich informace, rádi vám pomohou i do budoucna.

Například se na první schůzce knižního klubu můžete zeptat členů, co očekávají, že se bude dít. Přibližně po jednom pololetí projděte svou činnost a zjistěte, zda klub naplnil očekávání. Pro více informací se podívejte do sekce „Jak si vedeme?“.

Provedení auditu

V rámci vašeho průzkumu může být přínosné provést audit stávajících zdrojů, které by vám mohly pomoci k úspěchu ve vašem kroužku. Existují například nějaká ocenění, která jsou na vaší škole udělována? Pokud ano, žáci, kteří pomáhají ve vašem klubu by mohli takové ocenění získat. A co předmětová komise českého jazyka? Mají žáci nebo zaměstnanci vaší školy nějaké schopnosti, které by se v kroužku daly využít?

Jak na to

Zainteresovanost žáků je klíčovým rysem klubu Bookmania na Queen Mary's High School ve Walsallu. Když byl klub založen, žáci hlasovali, aby si vybrali jméno klubu. Členové jsou pravidelně žádáni o zpětnou vazbu týkající se jejich názoru na klub a na to, co by rádi v budoucnu v klubu dělali. Členové loňského klubu se zajímali zejména o poezii. Tématem nedávného Národního dne poezie bylo jídlo, a tak členové klubu vytvořili básně o svém oblíbeném jídle a napsali je na „talíř plný poezie“, který byl vystaven v knihovně. Klub má velmi dobrou účast již od svého založení v roce 2003. Členové oceňují neformální atmosféru a to, že mají v činnosti klubu své slovo.

Jak dál

Nebojte se zeptat, jestli si vedete správně! Možná budete překvapeni, a pokud nebudete činit unáhlená prohlášení o tom, že celý klub změníte přes noc, členové budou mít po celou dobu existence klubu pocit sounáležitosti.

Dokažte to

Proč jsou čtenářské kroužky důležité? Proč by je lidé měli chtít podporovat, ať už finančně či jinak? Proč by vám ostatní lidé – vedení školy, žáci, rodiče a příslušníci komunity – měli vycházet vstříc?

Je pro to spousta dobrých důvodů. Předně, úspěšný a populární čtenářský kroužek může pomoci škole v její snaze dosáhnout cílů Rámcového vzdělávacího programu a rozšíří nabídku jejích mimoškolních aktivit. Čtenářský kroužek může navíc mít velmi blahodárný vliv na děti, které jsou jeho členy.

Naše zjištění ukazují, že tam, kde děti dostanou možnost přístupu k dobré současné literatuře, včetně poezie, dramatu a literatury faktu, čtení si zamilují. Pokud jsou podporovány v přístupu ke čtení jako ke společenské záležitosti a mají-li možnost svobodně si vybrat, co budou číst, osvojí si čtení a intelektuální a osobní změny, které jsou spojené se čtenářstvím.

Toto jsou nepostradatelné součásti vzdělání a mohou být iniciovány, podporovány a udržovány prostřednictvím čtenářských kroužků.

Najděte si partnera

Ustanovení efektivního partnerství je nezbytnou součástí úspěchu čtenářského kroužku. Pomoc a podpora, které se vám dostane od dobrého partnera, pomůže vašemu kroužku:

- stát se trvalým a pevným zdrojem inspirace pro vaši školu
- získat solidní podporu ve financování, přísunu knih, získávání vnějších kontaktů a vnitřních spojení
- dosáhnout publicity v rámci školy i mimo ni.

Proč se snažit?

Dobré partnerské vztahy nepadají z nebe. Je potřeba se o ně starat a pracovat na nich. Spolupráci s partnery přidáte svému čtenářskému klubu nový rozměr, kterým rozšíříte možnosti dostupné vaší škole a komunitě a vytvoříte dlouhodobé vztahy, které pomohou vaší škole v budoucnu. Dobré partnerské vztahy jsou prospěšné všem. Následující shrnutí vám dá představu o tom, co lze očekávat.

Výhody pro **žáky** představují:

- širší výběr učebních technik a příležitostí
- možnost pracovat na základě nápodoby vzorů z různých prostředí
- přístup k vybavení nebo zdrojům, jakými jsou například informační technologie, ke kterým by za normálních okolností neměli přístup
- příležitost prohloubit svou znalost a chápání komunity a rozvíjet občanské schopnosti.

Výhody pro **školy** představují:

- příležitost pro zaměstnance získat nové dovednosti
- příležitost využít nové vybavení a zdroje, které mohou být použity ve škole
- vybudování nových a inovativních sítí podpory
- vylepšení profilu školy v rámci komunity
- přístup k novým zdrojům a možnostem dotací

Výhody pro **partnery** představují:

- příležitost nabýt nových dovedností a znalostí v rámci spolupráce s pedagogickým sborem
- příležitost probrat společnou agendu
- získání vyššího profilu v rámci komunity
- větší míra zájmu o místní služby
- lepší vztahy s řadou dalších institucí.

Když plánujete založit čtenářský kroužek, měli byste zvážit, kteří partneři pro vás budou prospěšní co do hodnoty a rozmanitosti vašich aktivit.

Mezi partnery mohou patřit:

- další školy
- rodiče nebo prarodiče
- koordinátoři služeb školy a mimoškolních aktivit
- místní úřady, dobrovolnické skupiny a neziskové organizace
- knihovny, muzea a galerie
- místní umělecká sdružení
- místní podnikatelé
- místní fakultní univerzity a školy
- místní náboženské a kulturní organizace

Nedávné hodnocení partnerských vztahů podporujících vzdělávání mezi místními úřady a školami prokázalo, že nejúspěšnější partnerské vztahy byly charakterizovány:

- dobře vedenými víceagentovými týmy
- společným plánováním a sdílenými cíli
- jasně stanovenými logickými základy pro účast každého z partnerů
- citlivým přístupem k volbě kolektivu a požadavkům vedení
- zájmem o prospěch mladých lidí a zájmy rodičů

Užitečné nápady!

- Když oslovujete partnery, jasně jim vysvětlíte, jakým způsobem jejich zapojení děti obohatí. Je pochopitelné, že chtějí vědět, jaký přímý vliv bude mít jejich podpora na životy mladých lidí.
- Když žádáte o podporu, zdůrazněte, jak se vaše záměry shodují s vlastními cíli partnera.

Jak na to

Presfield Special School v Southportu spolupracuje s Children's University (Dětskou univerzitou), aby mohla vést dvakrát týdně svůj polední čtenářský kroužek. Každá schůzka je pečlivě plánována tak, aby rozvíjela čtenářské dovednosti žáků. V průběhu několika prvních schůzek členové klubu zkoumají literaturu prostřednictvím informačních technologií a ostatních mediálních zdrojů. Následně si členové vyberou knihy z nabídky klubu pro individuální čtení. Klub si vytvořil kreditní systém po vzoru Children's University. Klub se zaměřuje na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a dětmi v ohrožení. Členové dostanou jeden kredit za účast

na dvou schůzkách. Po získání dostatečného množství kreditů mohou „promovat“ na Children’s University. Takto se mezi žáky podařilo vytvořit nadšení pro četbu.

Členové čtenářského kroužku Ysgol Bryhyfryd v Denbighshiru mají přístup ke zvláštní sadě čtenářských materiálů díky novátorské spolupráci mezi školou, místním knihkupectvím a místní knihovnou. Knihkupectví poskytuje žákům hrubé verze rukopisů k posouzení a knihovna pomáhá škole kontaktovat autory, aby si s nimi dohodla návštěvu v klubu. Studentské recenze knih jsou e-mailem odesílány do knihkupectví, které je používá pro publicitu v prodejně, s uvedením školy a autora recenze. Recenze byly také využity při uvádění knih na trh. Úspěch klubu dokazuje fakt, že se v něm pravidelně schází 25 až 30 studentů.

Jak dál

Pošlete partnerům dopisy od členů klubu a výtisky vašeho zpravodaje. Takto oceníte jejich zapojení se a zároveň se jim připomenete.

Podpora vedení

Získání podpory ředitele školy nebo jiného člena vedení ovlivní úspěšnost vašeho programu. Zkušenost ukazuje, že s podporou ředitele nebo jiného člena vedení je činnost lépe dlouhodobě udržitelná.

Ocenění snahy

Nezapomeňte ocenit každého, kdo se podílí na činnosti klubu. Zúčastnění mnohem raději věnují svůj volný čas, pokud cítí, že si jejich snahy opravdu vážíte.

Pokud vám s kroužkem pomáhají zaměstnanci školy, měli byste zvážit, jak jim vynahradíte vynaložený čas. Někteří rádi pomohou dobrovolně, ale jiným budete muset nabídnout finanční kompenzaci nebo je jinak ocenit. Proberte možnosti s ředitelem školy. Zjistěte, zda existuje možnost využít standartní pracovní dobu nebo náhradní volno.

Jak na to

Skupina STAR při St Aidan's C of E High School v Harrogate získala dobrovolníky díky partnerství s čtenářskou skupinou Harrogate Children's Book Group. Klub, který vede školní knihovník, je také podporován učitelským sborem. Mezi dobrovolníky je učitelka prvního stupně na částečný úvazek a zástupce federace Children's Book Groups v Yorku a Harrogate. Starší žáci od šesté do deváté třídy pomáhají mladším žákům v klubu. Všichni angličtináři jsou nadšení čtenáři a rádi své nadšení sdílí s členy klubu.

Jak dál

Pokud máte problémy s fluktuací zaměstnanců, může to způsobit problémy v udržitelnosti klubu. Odměňujte zaměstnance za jejich snahu a vždy oceňujte jejich přínos. Vytvořte si silné vazby s rodiči a učiteli tak, abyste v případě, že se dostanete do úzkých, našli spoustu pomocných rukou.

Dobrá komunikace

Nastane mnoho okamžiků během existence vašeho klubu, kdy budete ostatním chtít sdělit, co se událo. Efektivní propagace vašeho kroužku přiláká další členy. Zveřejňováním úspěchů klubu můžete také pomoci zvýšit jeho prestiž a prestiž školy v rámci komunity a tím získat přízeň sponzorů, školského odboru a místních úřadů.

Následující otázky vám pomohou vybrat nejeefektivnější způsoby, jak oslovit ty správné lidi:

- Proč chcete lidi o vašem kroužku informovat?
- Kdo to má slyšet?
- Co mají slyšet?
- Co dalšího lze propagací kroužku získat?
- Jak můžete zapojit členy kroužku?
- Jaký je nejlepší způsob propagace kroužku?

Podle toho, koho chcete oslovit a proč, můžete vyzkoušet celou řadu způsobů propagace. Musíte mít na paměti, kolik máte peněz a jakou podporu můžete očekávat od partnerů. Můžete například:

- vymyslet chytlavý název a logo pro svůj kroužek
- můžete vyrábět odznaky, čepice nebo trička
- vytvořit členské karty, které propagují ráz a cíle kroužku
- vytvořit diplomy za účast
- vytisknout letáky a plakáty k rozvěšení po škole
- propagovat kroužek v místních médiích
- vytvořit letáky a zpravodaje, organizovat informační schůzky pro rodiče, rodiny a širší komunitu
- přispívat články do tiskovin vydávaných místními úřady

Užitečné nápady!

Vaším nejužitečnějším marketingovým nástrojem jsou vaši členové. Jejich nadšení je nejpřesvědčivějším způsobem, jak ostatním říct čeho jste dosáhli a získat podporu pro kroužek.

Nakladatelé obvykle mají spoustu propagačních dárečků jako jsou tužky, plakáty, samolepky nebo tašky. Doporučení vrstevníka je stále nejlepším prodejcem knih, takže je bude zajímat vaše práce a mohou vám také pomoci získat kontakt na autory.

Svým sponzorům můžete být velmi prospěšní. Nabídněte se, že je budete propagovat u rodičů, vyrábět jim plakáty, zmiňovat je v tiskových zprávách a vystavíte si jejich logo. To ušetří společnosti peníze z jejich propagačního rozpočtu, a tak jim zbyde více pro vás.

Jestliže se snažíte získat nové členy, zkuste vložit informace o programu klubu do třídních knih tak, aby mohli učitelé žákům říct, co se v daném týdnu bude dít.

Zde jsou doporučení pro vytvoření dobré tiskové zprávy:

- Redaktoři krátí zprávy od konce – to podstatné vložte do prvního odstavce s následnými ilustrujícími informacemi a citacemi.
- Ujistěte se, že první odstavec obsahuje vše podstatné: kdo, proč, kdy, kde a jak.
- Vyjadřujte se stručně a k věci. Nepoužívejte květnatý jazyk. Prezentujte pouze správné informace, které nemohou být desinterpretovány.
- Vyhněte se sebechvále.
- Nezapomeňte zprávu datovat a poslat na hlavičkovém papíře s velkým nadpisem „Tisková zpráva“ v záhlaví.

Vzorová tisková zpráva

Čtením k úspěchu

Základní škola v Littlebrooku otevřela dveře svého klubu Knihomolů rodičům a dalším hostům, včetně místního poslance pana Charlese Chance. Členové klubu pobavili návštěvníky scénkami, přednesem poezie a novinkami z činnosti klubu. Hosté se mohli také zapojit do kvízu o klasických dětských knihách.

Josie Jones, která klub vede, nám řekla: „Obecným trendem je, že studenti s přibývajícím věkem čtou méně pro radost. My jsme se pokusili tento trend zastavit tím, že pracujeme s našimi nejmladšími žáky, abychom jim ukázali, jakou záživu mohou při čtení zažít, ať už je to komiks, román nebo balení cereálií! Jsme nadšení pokroky, kterých naši členové v průběhu roku dosáhli.“

Knihomol je kroužek pro žáky šestých tříd, který se koná každý týden v době polední přestávky. Studenti se zúčastňují celé řady aktivit, včetně vytváření recenzí cédéček a filmů, psaní komediálních scének, vyplňování osmisměrek a křížovek a také hodnocení knih na internetu.

Josi dodala: „Zdá se, že máme aktivity správně namíchané, jelikož máme pokaždé plno. Podpora, které se nám dostává od našich partnerů, je nedocenitelná. Knihkupectví Browns na High Street nám posílá své propagační výtisky a místní knihovna nám poskytuje spoustu námětů pro aktivity. Uvolněná atmosféra v klubu umožňuje studentům všech schopností cítit se tu pohodlně a v průběhu roku jsme mohli pozorovat, jak se zvyšuje jejich sebevědomí. Členové, kteří měli na začátku roku potíže se čtením ve třídě nablas se dnes zvládnou postavit před celou školou a zahrát scénku, kterou napsali spolu se svými přáteli.“

Klub je tak úspěšný, že škola doufá najít prostředky, aby mohl své dveře od září otevřít dalším členům z jiných ročníků.

Pamatujte si, že nepotřebujete převratnou informaci, abyste byli zmíněni v místním tisku. Příležitost pro zveřejnění fotografie z besídky na konci školního roku nebo zvláštní host či výlet postací.

Jak na to

Čtenářský kroužek v Bishop Walsh School v Sutton Coldfieldu byl založen v roce 2002, aby pomáhal propagovat čtení jako příjemnou činnost. Škola propaguje kroužek při setkáních s rodiči nových žáků a na školních shromážděních, které klub pořádá jednou za rok. Další propagace zahrnuje plakáty a články ve školním zpravodaji. Klub vede knihovnice s pomocí dvou žáků osmé třídy. Jejím cílem je zahnat domněnku, že „čtení je pro cvoky“ tím, že pořádá příjemné aktivity nad knihami. Kapacita klubu je v současné době překročena, každý týden se ho účastní 30 žáků šesté třídy a na seznamu je žáků 47.

Jak dál

- **Nebud'te přehnaně skromní ohledně svých úspěchů. Vykřičte to do světa! To, co děláte, je jedinečné, i když vám to může připadat jako rutina.**
- **Pravidelně posílejte zprávy tisku a vylepujte plakáty na veřejných místech. To vám pomůže udržet povědomí o klubu, protože lidé si budou vědomi vaší dobře odvedené práce. Nezapomeňte se v tisku zmínit o svých sponzorech a partnerech.**
- **Seznamte se s člověkem, který má ve vašem místním tisku na starosti rubriku školství.**

A co teď?

Budete potřebovat naplánovat aktivity, které nabídnete v rámci vašeho čtenářského kroužku. Budete potřebovat aktivity různorodé: skupinové, jiné (včetně různých her) pro dvojice nebo malé skupinky a další, při kterých budou žáci pracovat samostatně. Měli byste vzít v úvahu možnosti využití počítačové techniky, neboť existuje řada webových stránek, na kterých žáci naleznou hry, budou moci přidávat recenze a vyzkouší si online křížovky.

Naplánované aktivity musí odrážet potřeby a přání členů klubu. Pokud jim nabídnete vhodné aktivity, budou se bavit a rádi přijdou. Nezapomeňte se jich zeptat, co by rádi podnikali (viz Poptejte se) a buďte připraveni čas od času provést změnu a udržet jejich zájem. Jakmile se rozjedete, nabízení vhodných aktivit je poměrně snadné.

Nejlepší nápady pro vytváření aktivit

- Pro zajištění kontinuity a sjednocení jednotlivých setkání je dobré vytvořit si hrubý plán toho, co si přejete pro svou skupinu udělat – inspiřujte se v seznamu bodů uvedeném níže.
- Zvažte, zda lze veškeré aktivity přizpůsobit potřebám všech členů.
- Obeznamení členů s budoucími plánovanými aktivitami je povzbudí v zájmu „vidět, co přijde“ a „udělat další část“.
- Abyste předešli zklamání, předem se přesvědčte, zda budete mít k dispozici potřebné vybavení a podklady.
- Prostudujte si plánované školní akce. Nemohou jiné plánované události, jako jsou například školní výlety, snížit účast v klíčových momentech fungování klubu?
- Ačkoliv na sebe jednotlivé aktivity navazují, bude pro nově příchozí možné zapojit se kdykoliv v průběhu školního roku?

Plán schůzky klubu

datum

Cíle schůzky

Zabřívací/ úvodní aktivita

Popis

Návaznost na ostatní předměty

Hlavní aktivita/ aktivity

Popis

Návaznost na ostatní předměty

Shrnující aktivita

Popis

Návaznost na ostatní předměty

Personální obsazení

Zvláštní přípravy

(vybavení, místo konání, pojištění, formuláře se souhlasem rodičů, peněžní příspěvky atd.)

Aktivitty

Náměty na aktivity zahrnuté v této příručce vám poskytnou inspiraci pro naplánování činnosti čtenářského kroužku na celé pololetí. Studenti si každý týden mohou vyzkoušet něco nového a vy můžete zjistit, co děti opravdu baví.

Tento materiál vám poskytne nápady, které již byly vyzkoušeny v úspěšných čtenářských kroužcích na jiných školách. Nápady jsou jednoduché a populární – vy a vaši žáci si je můžete upravit podle svých potřeb. Pokud zjistíte, že některé jsou oblíbenější než jiné, nebojte se je využít. Budou-li žáci vědět, že se v klubu baví, budou se vracet. Není nutné snažit se neustále inovovat a zkoušet něco nového!

Aktivitty jsou vhodné pro žáky pátých a šestých tříd. Je však možné přizpůsobit je pro jiné věkové kategorie nebo skupiny s jinými potřebami. Nezapomeňte se také podívat na stránky Study Support ETC, které jsou pravidelně doplňovány a obsahují řadu dodatečných a užitečných informací, včetně 200 případových studií vztahujících se k úspěšným programům podporujícím studium.

Tajemný počátek

Vyberte si jméno pro váš čtenářský kroužek, například Čtenářský kroužek pro náctileté (ČKPN). Vyvěste po škole plakáty se zkratkou názvu, aby se žáci začali dohadovat o jeho možném významu. Potom je pozvěte do knihovny, kde jim název odhalíte. Tvařte se záhadně, neprozrazujte nikomu, o co se jedná, dokud se nedostaví na setkání. Oznamte, že se na místě bude podávat občerstvení. Snažte se zajistit účast nějaké místní celebrity. Požádejte o pomoc místní knihovnu.

Umělecké kroužky

Využijte popularity časopisů pro tvořivé a založte uměleckou skupinu vycházející ze zájmu dětí. Využijte knihy a časopisy z knihovny.

Chlapecké a dívčí území

Jeden den v týdnu zakažte dívkám přístup do knihovny během polední přestávky a vytvořte chlapecký klub. Jiný den v týdnu to udělejte obráceně.

Komiks

Založte skupinu zaměřenou na komiks. Zapojte učitele výtvarné výchovy (a dramatické výchovy), aby vám pomohli vytvořit komiks. Vytiskněte ho (s pomocí vyučujících informační a výpočetní techniky) a výtisky odnesete do knihovny.

Fankluby

Zjistěte od studentů, které knihy nebo autoři jsou momentálně v kurzu, Harry Potter nebo Pán prstenů například, a založte fanklub. Aktivitty tématicky zaměřte na dané téma, ale snažte se ho rozšířit.

Čtenářská skupina členů sboru

Vytvořte vzor pro žákovský čtenářský kroužek. Založte čtenářskou skupinu pro členy pedagogického sboru. Nabídněte víno nebo jiné laskominy a motivujte členy sboru diskutovat o knihách. Je dost dobře možné, že se jejich nadšení přenesou na žáky.

Čtenářští part'áci

Ve svém klubu můžete využít starší žáky. Mohou se stát čtenářskými part'áky pro mladší žáky. Nejprve si vytipujte nadšené čtenáře z vyšších ročníků a naučte je, jak pomáhat mladším čtenářům. Při jejich první účasti v klubu je představte a požádejte je, aby skupině řekli něco o knížkách, které je ke čtení přivedly. Vytvořte vhodné dvojice.

Vytváření kultury čtení

Pro propagaci čtení a knih můžete udělat mnoho věcí. Můžete například:

- vystavit knihy nebo vylepit knižní plakáty po škole
- vyhlásit školní soutěž ve čtení – kolik knih dokážou žáci přečíst za pololetí?
- požádat členy kroužku, aby zjistili, jaká je nejpopulárnější kniha roku
- vyhlásit vlastní soutěž „Magnesia Litera“ o ceny, kde v porotě zasednou členové čtenářského kroužku
- uspořádat školní tombolu o výtisk vítězné knihy – můžete tak získat peníze a nebo rozdat lístky zdarma
- vydávat pravidelný zpravodaj, abyste informovali zbytek školy o aktuálních událostech ve čtenářském kroužku.

Jak si vedeme?

V tuto chvíli se, doufáme, cítíte připraveni začít. Ještě ale nejsme u cíle.

Než otevřete dveře, musíte vědět, jak posoudit úspěšnost kroužku. Monitorování událostí a jejich hodnocení se často nechává na poslední chvíli. Jedná se však o stejně důležitou součást plánování jako je zvolení místa konání schůzek.

Monitorování a hodnocení jsou nezbytné pro dlouhodobou udržitelnost vaší činnosti.

Zde je několik dobrých důvodů pro monitorování průběhu událostí:

- ❖ Můžete posoudit, zda děláte pokroky směrem k dosažení svých cílů.
- ❖ Můžete posoudit, zda oslovujete vybranou cílovou skupinu.
- ❖ Obvykle se jedná o podmínku pro dotace.
- ❖ Můžete se ujistit, že naplňujete potřeby své cílové skupiny.
- ❖ Můžete zjistit, zda je za potřebí změn ve vedení kroužku, například ohledně času a místa konání.
- ❖ Můžete posoudit, zda naplňujete očekávání členů klubu.
- ❖ Můžete zjistit, zda členy činnost v kroužku baví.
- ❖ Můžete identifikovat úspěchy jednotlivých členů a ocenit je.
- ❖ Můžete oslavit úspěch kroužku v rámci školy a místní komunity.

Co potřebuji vědět?

Budete možná pochybovat o tom, jaké informace dokážete získat a co vám řeknou, ale nebojte se. Pokud jste si na počátku stanovili realistické a změřitelné cíle, jste na půl cesty k úspěchu. Změřitelné jsou následující změny:

- čtenářský věk žáků
- jejich postoj ke čtení
- jejich čtenářské chování, např. kolik času stráví čtením nebo jaké knihy čtou
- jejich chování ve třídě, ve škole a na hřišti
- jejich docházka a dochvilnost
- jejich sebeúcta a sebedůvěra
- úroveň jejich aktivity ve třídě
- míra jejich nadšení pro učení

Individuální prospěch z členství ve čtenářském kroužku se může u jednotlivých žáků diametrálně lišit a nelze jej vždy předvídat. Jako vodítko mohou posloužit následující čtyři typy:

osobní výsledky: vliv na postoj žáků, to, jak se sami cítí, například míra jejich sebevědomí, sebedůvěra, tvořivost a ambice

studijní výsledky: vliv na vědomosti žáků, úroveň jejich dovedností a vliv na jejich studijní výsledky

praktické výsledky: vliv na bariéry jako např. zdroje nebo sociální bariéry kupříkladu spojené s přechodem a integrací žáků se specifickými potřebami

životní dovednosti: vliv na širší rozsah sociálních dovedností, které jsou důležité pro život v dospělosti, vztahujících se například ke komunikaci, teamové spolupráci, občanství a vůdčí schopnosti.

Užitečné nápady!

- ❖ Nezapomeňte se zeptat, zda to, co nabízíte a jak to nabízíte, je zábavné a prospěšné jak pro členy klubu, tak pro zaměstnance. Porovnejte výsledky s tím, co lidé chtěli nebo očekávali na první schůzce.
- ❖ Požádejte místní školský odbor a další odpovídající instituce, aby vám pomohly s hodnocením nebo si promluvte s kolegy, kteří vedou podobné kroužky na jiných školách, abyste zjistili, co se jim osvědčilo.
- ❖ Kvalitativní data jsou neprokazatelnými údaji, které se dají těžko měřit jako například neoficiální důkazy o zlepšeném chování nebo o zvýšení sebedůvery.
- ❖ Kvantitativní data jsou prokazatelnými údaji, které mohou být vyjádřeny čísly, například zlepšení výsledků ve škole.
- ❖ Hodnocení je neefektivnější, pokud je za celý proces sbírání dat a analýzu výsledků zodpovědná jedna osoba.

Sbírání informací pro monitoring nemusí být obtížné. Existuje řada nástrojů, které můžete použít. Nejdůležitější je, abyste informace shromažďovali relevantním způsobem, stručně a pro vaši skupinu nenáročně.

Závěrem uvádíme několik vodítek pro zaručení smysluplnosti vašeho monitorování a hodnocení:

- ❖ Ujasněte si, co chcete měřit, proč to chcete měřit a co budete se získanými informacemi dělat.
- ❖ Rozhodněte se, jakým způsobem budete shromažďovat informace dříve než začnete.
- ❖ Přesvědčte se, zda se tážete k věci a zda nekladete otázek příliš mnoho!
- ❖ Zvolte jasný, rychlý a jednoduchý způsob získávání informací! Může to být dokonce zábavné.
- ❖ Shromážděte základní informace při založení klubu a při vstupu nových členů. Můžete tak porovnat dosažené pokroky.
- ❖ Zamyslete se nad tím, kdo by mohl projevit svůj názor. Vyhledávejte stanoviska rozličných lidí, například členů klubu, vyučujících, partnerů a rodičů.
- ❖ Zamyslete se nad tím, jak a kdy získat nové údaje. Používejte různé metody, které budou vyhovovat dotazované skupině.
- ❖ Buďte konzistentní. Používejte stejné měřicí nástroje (například anketu) pokaždé, když získáváte informace od jedné a téže skupiny, ať srovnáváte srovnatelné.

- ❖ Snažte se získávat informace pravidelně, ale ne příliš často. Lidé se brzy začnou při odpovídání nudit, pokud neuvidí žádné výsledky vyplývající z jejich účasti.
- ❖ Uvědomte si, že postup směrem k vašemu cíli může být podmíněn také dalšími faktory kromě čtenářského kroužku. To znamená, že ačkoliv nemůžete říci, že účast ve čtenářském kroužku způsobila jistou změnu, mohla k této změně přispět.

Jak dál

- Stanovte si realistické cíle
- Vezměte si za cíl rozesílat a sbírat informace pravidelně, ale nebuďte přehnaně ambiciózní. To by mohlo vést jen k frustraci a mrzutosti jak u lidí, kteří budou administrativu vyplňovat, tak u vás, když zjistíte, že se vám nedostává dostatečné odezvy!